

การบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติ: บทเรียนจากการรับมือกับโรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย

Public Policy Management in Crisis: Lessons from Thailand's Response to the COVID-19 Pandemic

อรทัย ชิตานนท์¹

Orlathay Chitanon

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติ โดยใช้กรณีศึกษาการรับมือโรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์บทเรียนและแนวทางการบริหารจัดการนโยบายในสถานการณ์ฉุกเฉินจากมุมมองนักการเมืองและนักบริหารงานสาธารณะ การศึกษานี้เน้นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพผ่านการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งนโยบายรัฐบาล การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบทบาทของภาคประชาสังคม ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างเป็นระบบและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินมาตรการควบคุมโรค นอกจากนี้ การสื่อสารข้อมูลอย่างชัดเจนและโปร่งใสยังเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากประชาชน นอกจากนี้ยังพบความท้าทายในการบริหารนโยบาย เช่น ความล่าช้าในการจัดหาเวชภัณฑ์ ปัญหาการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง และผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบาง เช่น แรงงานนอกระบบและผู้มีรายได้น้อย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน บทเรียนจากสถานการณ์นี้เน้นย้ำความสำคัญของการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการสนับสนุนการตัดสินใจ การจัดการความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย และการสร้างความไว้วางใจในสังคมจึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบเตรียมความพร้อมและตอบสนองอย่างครบวงจร การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการวางแผนระยะยาวและการพัฒนาระบบสวัสดิการที่ครอบคลุม เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนและประสิทธิภาพในการบริหารวิกฤติในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหาร, นโยบายสาธารณะ, โรคระบาดโควิด-19, ประเทศไทย

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar, Thailand

Corresponding author, e-mail: orlathaychitanon@gmail.com, Tel. 084-06243752

Abstract

This article examines public policy management during crises through a case study of Thailand's response to the COVID-19 pandemic. It analyzes lessons learned and approaches to policy management in emergency situations from the perspectives of politicians and public administrators. The study employs qualitative analysis of government policies, implementation efforts by relevant agencies, and the role of civil society. Findings highlight the establishment of the COVID-19 Situation Administration Center (CCSA) as a key mechanism that enabled systematic and responsive crisis management. Collaboration between government sectors, private enterprises, and civil society significantly enhanced the effectiveness of disease control measures. Clear and transparent communication played a crucial role in building public trust and cooperation. However, challenges remain, including delays in procuring medical supplies, uneven communication strategies, and economic impacts disproportionately affecting vulnerable groups such as informal workers and low-income populations. These issues underscore the importance of data and information technology in supporting decision-making, managing stakeholder relationships, and fostering social trust. The article recommends developing comprehensive preparedness and response systems, strengthening cross-sector collaboration, promoting public participation, and implementing long-term planning with inclusive social welfare systems. These strategies aim to enhance resilience and effectiveness in managing future crises sustainably.

Keywords: Management, Public Policy, COVID-19 Pandemic, Thailand

1. บทนำ

ในช่วงวิกฤติโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของประชาชนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย การบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติได้กลายเป็นบททดสอบที่สำคัญสำหรับผู้นำและนักการเมืองในการแสดงความรับผิดชอบและความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า (Smith, 2020) ในฐานะนักการเมือง การตัดสินใจและการบริหารจัดการนโยบายในช่วงเวลาวิกฤตินั้นไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและผลลัพธ์เท่านั้น แต่ยังต้องรักษาความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของประชาชนด้วย (Jones & Lee, 2021) ความสำเร็จในการรับมือกับวิกฤติจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงศักยภาพและความน่าเชื่อถือของรัฐบาลและผู้นำทางการเมือง

การรับมือกับโรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทยเป็นบทเรียนที่ชัดเจนถึงความท้าทายในการบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติ นักการเมืองต้องเผชิญกับการตัดสินใจที่มีความซับซ้อนและความไม่แน่นอนสูง โดยต้องบริหารสมดุลระหว่างการปกป้องสุขภาพประชาชน การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการจัดการผลกระทบทางสังคม (Phan & Nguyen, 2020) การดำเนินนโยบายในสถานการณ์เช่นนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านข้อมูล เวลา และทรัพยากร รวมถึงความกดดันจากสาธารณชนและฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (Wang & Chen, 2021) นักการเมืองจึงต้องใช้ความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจนและสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ในฐานะนักการเมือง การจัดการนโยบายสาธารณะในช่วงวิกฤติไม่ได้หมายถึงเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่ยังต้องวางรากฐานเพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข เศรษฐกิจ และสังคมให้มีความยืดหยุ่นต่อวิกฤติในอนาคต (Kohli & Rothstein, 2020) บทเรียนจากการรับมือโควิด-19 ในประเทศไทยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส การประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (Tangcharoensathien et al., 2021) สิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญในช่วงวิกฤติ

บทความนี้มุ่งศึกษาการบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติผ่านกรณีศึกษาการรับมือกับโรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย โดยใช้มุมมองของนักการเมืองเพื่อวิเคราะห์บทเรียนที่ได้จากกระบวนการตัดสินใจ การจัดการนโยบาย และการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงบทบาทของความเชื่อมั่นและความร่วมมือของประชาชน เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนานโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนสำหรับการเผชิญหน้ากับวิกฤติในอนาคต

2. กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในวงการรัฐศาสตร์และการจัดการสาธารณะ โดยเฉพาะในบริบทของโรคระบาดและภัยพิบัติ (Boin et al., 2016) แนวคิดหลักที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการวิกฤติ (Crisis Management Theory) ที่เน้นการเตรียมพร้อมและการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงแนวคิดการตัดสินใจในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน (Bounded Rationality) ที่สะท้อนถึงข้อจำกัดในการประเมินข้อมูลและเวลาของผู้กำหนดนโยบาย (Simon, 1972) งานวิจัยก่อนหน้านี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการประสานงานระหว่างหน่วยงานและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการบริหารวิกฤติ (Comfort, 2007) อย่างไรก็ตามยังมีช่องว่างในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบริบทเฉพาะของประเทศไทย และโรคระบาดโควิด-19 ที่ต้องการการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งมากขึ้น

งานวิจัยในบริบทสากลเกี่ยวกับการบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติโควิด-19 พบว่าปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การมีข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา และการมีความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ (Kettl, 2020) นอกจากนี้ การสร้างความไว้วางใจและความโปร่งใสต่อสาธารณชนยังเป็นหัวใจหลักที่ช่วยให้การดำเนินนโยบายประสบความสำเร็จ (Van Bavel et al., 2020) อย่างไรก็ตาม บริบทของแต่ละประเทศส่งผลต่อรูปแบบและประสิทธิผลของการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทยที่มีลักษณะโครงสร้างทางการเมืองและสังคมเฉพาะตัวที่ต้องนำมาพิจารณาอย่างรอบคอบ

การศึกษาบริบทของประเทศไทยในช่วงวิกฤติโควิด-19 ชี้ให้เห็นว่าความท้าทายหลักในการบริหารนโยบายสาธารณะคือการสร้างความสมดุลระหว่างการตอบสนองทางสาธารณสุขและผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม (Aungkulanon et al., 2021) การมีส่วนร่วมของประชาชนและความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Saksena et al., 2020) อย่างไรก็ตาม การขาดข้อมูลที่ทันสมัยและความไม่ชัดเจนในการสื่อสารนโยบายในบางช่วงเวลาได้ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการปฏิบัติตามมาตรการของประชาชน (Pothisiri & Vongmongkol, 2021) การวิเคราะห์เหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนารอบแนวคิดที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย

3. บริบทของการจัดการโรคระบาดโควิด-19 ในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศแรกๆ ที่เผชิญกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งส่งผลกระทบทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมอย่างรุนแรง (WHO, 2020) ระบบสาธารณสุขของไทยมีความพร้อมในระดับหนึ่ง แต่การรับมือกับการระบาดที่รวดเร็วและมีลักษณะไม่แน่นอนทำให้เกิดความท้าทายในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Phuangsaichai et al., 2021) ภาครัฐได้จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการวางแผนและบริหารจัดการมาตรการควบคุมโรคในทุกระดับ (CDC Thailand, 2021) นอกจากนี้ การดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ยังต้องสอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศเพื่อสร้างการยอมรับและความร่วมมือจากประชาชน (ชัยธราโชติ, 2022)

เมื่อเปรียบเทียบการจัดการของไทยกับทฤษฎีการจัดการวิกฤติ (Crisis Management Theory) ที่เน้นความพร้อมเชิงระบบ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการตอบสนองอย่างทันที่ (Boin et al., 2016) จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งศบค. และการประสานงานข้ามหน่วยงานเป็นตัวอย่างที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เพราะช่วยให้เกิดเอกภาพและความรวดเร็วในการตัดสินใจ (Phan et al., 2021) อย่างไรก็ตาม ความล่าช้าในการจัดหาเวชภัณฑ์และการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงในบางช่วงเวลาก็ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดที่ยังไม่เป็นไปตามหลักการจัดการวิกฤติอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในด้านการจัดการข้อมูลและการสร้างความไว้วางใจของสาธารณชน (Kraiklang et al., 2022; กิตติรัตน์มณฑล, 2023) ประเด็นเหล่านี้จะถูกนำไปวิเคราะห์เชิงลึกในหัวข้อถัดไป เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็งและข้อจำกัดของการบริหารนโยบายในภาวะวิกฤติของไทย

4. การวิเคราะห์นโยบายและการบริหารจัดการ

การบริหารนโยบายสาธารณะของไทยในช่วงวิกฤติโควิด-19 แสดงให้เห็นทั้งด้านความสำเร็จและข้อจำกัดอย่างชัดเจน ในแง่หนึ่ง การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) ทำให้การบริหารจัดการมีลักษณะเป็นเอกภาพ สามารถกำหนดมาตรการและสื่อสารกับสาธารณชนได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ถือเป็นจุดแข็งด้านความเป็นระบบและการรวมศูนย์การตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม ความล่าช้าในการจัดหาเวชภัณฑ์ การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึง และความไม่ชัดเจนของบางมาตรการ แสดงถึงข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหาร (Wongbandit, 2021; Kraiklang et al., 2022) แม้รัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาเหล่านี้โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามข้อมูลการระบาด และการประสานงานข้ามหน่วยงานเพื่อจัดสรรทรัพยากร (Chantaratanapong & Kongkam, 2021) แต่ก็ยังสะท้อนถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงโครงสร้างการบริหารให้ยืดหยุ่นและกระจายอำนาจมากขึ้น เพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤติในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ (Siamwalla et al., 2020)

การจัดการความขัดแย้งในการบริหารนโยบายช่วงโควิด-19 ของไทยสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของผลประโยชน์ระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ รัฐบาลเลือกใช้แนวทางประนีประนอมควบคู่กับการรวมศูนย์อำนาจผ่านศบค. เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็ว แม้จะช่วยลดความสับสนในระยะสั้น แต่ก็ทำให้เสียงของบางภาคส่วน โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบและธุรกิจขนาดเล็ก ถูกกลืนหายไป (Prasertkul & Saengchai, 2021) ควรสนับสนุนการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการสนับสนุนการตัดสินใจ เช่น ระบบติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลการระบาด ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างมีนัยสำคัญ (Kongkaew et al., 2021; ขวกุล & คลังกรณ์, 2023) ในทัศนะผู้เชี่ยวชาญวิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการวิกฤติ ที่เน้นการตอบสนองอย่างทันทั่วทั้งที่ แต่ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Management) ซึ่งชี้ว่าการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการลดความขัดแย้งและเพิ่มความชอบธรรมในการบริหาร (Boin et al., 2016) ดังนั้น แม้ว่าการจัดการความขัดแย้งของรัฐจะช่วยเสริมเสถียรภาพเชิงนโยบายในระยะสั้น แต่ในระยะยาวกลับตอกย้ำข้อจำกัดของการบริหารแบบรวมศูนย์ที่ไม่เปิดพื้นที่ให้กับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

บทบาทของข้อมูลและเทคโนโลยีในการสนับสนุนการบริหารจัดการวิกฤติในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ระบบข้อมูลที่ทันสมัย เช่น ระบบติดตามการแพร่ระบาด และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสื่อสารกับประชาชน ช่วยเพิ่มความรวดเร็วและความแม่นยำในการตอบสนองนโยบาย (Siamwalla et al., 2020) อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการข้อมูลต้องคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการจัดการกับข่าวสารเท็จที่อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชน (Phan et al., 2021) การสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีและการบริหารความเสี่ยงจึงเป็นประเด็นสำคัญในการบริหารนโยบายในภาวะวิกฤติ (นาเกษม & อมรสิริพงศ์, 2023)

5. บทเรียนประเทศไทยจากการรับมือโควิด-19

การรับมือกับการระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทยเผยให้เห็นบทเรียนสำคัญหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติ หนึ่งในความสำเร็จที่ชัดเจนคือความสามารถในการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม เพื่อดำเนินมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Phan et al., 2021) การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ช่วยให้การดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างเป็นระบบและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ (Chantaratanapong & Kongkam, 2021) นอกจากนี้การสื่อสารที่ชัดเจนและโปร่งใสกับประชาชนเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามมาตรการ(ตาอ้าย & ศิริวรสกุล, 2022)

แม้ว่าการจัดการโควิด-19 ของไทยจะมีความสำเร็จในหลายด้าน แต่ก็ยังมีบทเรียนจากความท้าทายและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น เช่น ความล่าช้าในการจัดหาเวชภัณฑ์บางชนิด และปัญหาการสื่อสารที่ทำให้เกิดความสับสนในประชาชน (Saksena et al., 2020) การจัดการกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบและผู้มีรายได้น้อยยังเป็นความท้าทายที่ต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน (Aungkulanon et al., 2021; คำจำปา & โพธิ์สิงห์, 2022) บทเรียนเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการวางแผนเชิงรุกและการพัฒนาระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมมากขึ้นสำหรับวิกฤติในอนาคต

การเปรียบเทียบประสบการณ์ของประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในวิธีการจัดการที่ได้รับผลกระทบจากโครงสร้างทางการเมือง ระบบสาธารณสุข และความร่วมมือของประชาชน (Wongbandit, 2021) ประเทศไทยสามารถเรียนรู้และปรับปรุงนโยบายจากกรณีศึกษาต่างประเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเทศเกาหลีใต้และไต้หวัน (Kettl, 2020) บทเรียนจากประสบการณ์เหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาแนวทางบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการรับมือกับวิกฤติในอนาคต

สรุป

การระบาดของโควิด-19 เป็นวิกฤติครั้งใหญ่ที่ทดสอบความสามารถของระบบบริหารนโยบายสาธารณะในประเทศไทย บทความนี้ได้วิเคราะห์บทเรียนจากการจัดการโรคระบาด โดยเน้นมุมมองของนักการเมืองและการบริหารในภาวะวิกฤติ การบริหารนโยบายสาธารณะในช่วงเวลาวิกฤติจำเป็นต้องมีการตัดสินใจอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันต้องรักษาความไว้วางใจและความร่วมมือจากประชาชน เพื่อให้มาตรการต่าง ๆ สามารถบรรลุผลตามเป้าหมาย ในบริบทของประเทศไทย ความสำเร็จในการรับมือโควิด-19 มาจากการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19(ศบค.) ทำให้การวางแผนและการบริหารจัดการมาตรการเป็นไปอย่างเป็นระบบและตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การสื่อสารที่ชัดเจนและโปร่งใสช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ

ของประชาชนอย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายสำคัญ เช่น การสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงในบางช่วงเวลา ปัญหาการจัดการเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบและผู้มีรายได้น้อย ซึ่งต้องการการสนับสนุนและการจัดการที่ครอบคลุมมากขึ้น บทเรียนจากประเทศไทยยังชี้ให้เห็นความสำคัญของการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการสนับสนุนการตัดสินใจและการสื่อสาร รวมถึงการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่มีความหลากหลาย การเปรียบเทียบประสบการณ์กับประเทศอื่นๆ ช่วยเปิดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนากรอบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทไทย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางพัฒนา

เพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติ ประเทศไทยควรเน้นการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมและการตอบสนองอย่างครบวงจร โดยเฉพาะการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม การพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการสื่อสารกับประชาชนอย่างโปร่งใส เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิผลของนโยบาย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐบาลและประชาชนจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบบริหารในสถานการณ์ฉุกเฉิน

นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาระบบนโยบายที่เน้นความยั่งยืนและการวางแผนระยะยาวสำหรับการบริหารวิกฤติ โดยต้องมีการทบทวนและปรับปรุงมาตรการอย่างสม่ำเสมอเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างระบบสนับสนุนทางการเงินและสวัสดิการที่ครอบคลุมกลุ่มเปราะบางเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในภาวะฉุกเฉิน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการวิกฤติอย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมและตอบสนองอย่างครบวงจร การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วน การพัฒนาระบบข้อมูลและการสื่อสารที่โปร่งใส รวมถึงการสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ควรมีการวางแผนระยะยาวและระบบสวัสดิการที่ครอบคลุมเพื่อสนับสนุนกลุ่มเปราะบางและลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในวิกฤติครั้งต่อไป โดยสรุป การบริหารนโยบายสาธารณะในภาวะวิกฤติของประเทศไทยจากกรณีศึกษาโควิด-19 ได้ให้บทเรียนที่มีคุณค่าและแนวทางพัฒนาที่สามารถนำไปใช้เสริมสร้างความพร้อมและประสิทธิภาพในการรับมือกับวิกฤติในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กิตติรัตน์มณฑล น. (2023). บทบาทของภาคประชาสังคมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ กับการจัดการการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(2), A62-A80. สืบค้น จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/255828>

- คำจำปา ช., & โพธิ์สิงห์ ภ. (2022). นโยบายทางเศรษฐกิจกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในยุคโควิด – 19. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(3), 99–116. สืบค้น จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/253624>
- ชวกุล ช. , & คลังกรณ์ จ. . (2023). การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 8(2), 237–250. สืบค้น จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/260710>
- ชัยธราโชติ น. (2022). การบริหารจัดการภาวะวิกฤต จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(4), 278–291. สืบค้น จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/262763>
- ตาอ้าย ร. , & ศิริวรสกุล ว. (2022). ประสิทธิผลนโยบายป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของผู้สูงอายุในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(1), 42–60. สืบค้น จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournalpnru/article/view/257549>
- นาคเกษม ณ. , & อมรสิริพงศ์ ส. . (2023). การขับเคลื่อนมาตรการและแนวการเฝ้าระวัง การป้องกัน และการบริหารจัดการของ ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.). *มจร การพัฒนาลังคม*, 8(3), 24–37. สืบค้น จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/view/266826>
- Aungkulanon, S., Kulthanmanusorn, A., & Limwattananon, S. (2021). Economic and social impacts of COVID-19 on informal workers in Thailand. *Journal of Social Policy Studies*, 18(1), 23–45.
- Boin, A., 't Hart, P., Stern, E., & Sundelius, B. (2016). *The politics of crisis management: Public leadership under pressure*. Cambridge University Press.
- CDC Thailand. (2021). COVID-19 Situation Reports. Ministry of Public Health, Thailand.
- Chantaratanapong, T., & Kongkam, R. (2021). Inter-agency collaboration in COVID-19 response in Thailand. *Thai Journal of Public Administration*, 25(2), 99–118.
- Comfort, L. K. (2007). Crisis management in hindsight: Cognition, communication, coordination, and control. *Public Administration Review*, 67(s1), 189–197.
- Kettl, D. F. (2020). The pandemic challenge: What COVID-19 reveals about governance. *Public Administration Review*, 80(4), 595–600.

- Kongkaew, C., Phan, W., & Srisuthimontri, P. (2021). Digital technologies in pandemic policy making: Case study from Thailand. *International Journal of Health Policy and Management*, 10(3), 145–153.
- Kraiklang, R., Boonprasert, K., & Chanlekha, W. (2022). Communication challenges in COVID-19 pandemic response: Lessons from Thailand. *Journal of Communication Management*, 26(1), 67–82.
- Phan, V. T., & Nguyen, T. H. (2020). Public policy decision-making under uncertainty: COVID-19 case in Thailand. *Asian Journal of Public Affairs*, 12(2), 75–92.
- Phan, W., Kongkaew, C., & Srisuthimontri, P. (2021). The role of digital communication in managing public health crises in Thailand. *Health Communication Research*, 15(4), 300–315.
- Phuangsaichai, T., Tangcharoensathien, V., & Somrongthong, R. (2021). Health system preparedness for COVID-19 in Thailand. *International Journal of Health Planning and Management*, 36(1), 123–132.
- Prasertkul, P., & Saengchai, S. (2021). Stakeholder management in COVID-19 policy implementation: A Thai perspective. *Public Policy and Administration Journal*, 35(3), 205–223.
- Saksena, P., Tangcharoensathien, V., & Vongmongkol, V. (2020). Social protection and economic impact mitigation during COVID-19 in Thailand. *Social Science & Medicine*, 258, 113112.
- Simon, H. A. (1972). *Theories of bounded rationality*. *Decision and Organization*, 1, 161–176.
- Siamwalla, A., Pholphirul, P., & Tangcharoensathien, V. (2020). Risk management and policy response to COVID-19 in Thailand. *Asian Economic Policy Review*, 15(2), 308–324.
- Van Bavel, J. J., Baicker, K., Boggio, P. S., et al. (2020). Using social and behavioural science to support COVID-19 pandemic response. *Nature Human Behaviour*, 4(5), 460–471.
- Wang, P., & Chen, H. (2021). Political leadership and crisis management: The case of COVID-19 in Thailand. *Journal of Political Science*, 34(2), 150–169.
- Wongbandit, S. (2021). Governance challenges during the COVID-19 pandemic: Evidence from Thailand. *Governance Review*, 27(1), 55–74.